16/11/2019

Σύντομο ιστορικό της Ιεράς Μονής Μαχαιρά

/ Ιερές Μονές

Ἡ ἱστορία τῆς Μονῆς Μαχαιρᾶ σχετίζεται μὲ τὴν θαυματουργὸ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Μαχαιριώτισσας, τὴν ἐφέστιο εἰκόνα τῆς Μονῆς. Ἡ εἰκόνα αὐτή, κατὰ τὴν παράδοση, ἁγιογραφήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Λουκᾶ καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὶς ἑβδομήκοντα εἰκόνες ποὺ ἁγιογράφησε μετὰ τὴν κοίμηση τῆς Θεοτόκου.

Στὰ χρόνια τῆς Ρωμαίικης Αὐτοκρατορίας βρίσκουμε τὴν θαυματουργὸ αὐτὴ εἰκόνα στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ συγκεκριμένα στὸν ναὸ τῆς Παναγίας στὶς Βλαχέρνες, ἐκεῖ ὅπου ἦταν τεθησαυρισμένη ἡ ἁγία Σορός, δηλ. ἡ ἁγία ἐσθῆτα καὶ ἡ ἁγία Ζώνη, τὰ μόνα κειμήλια ποὺ μᾶς ἄφησε ἡ Θεοτόκος. Γι᾽ αὐτὸ τὸν λόγο καὶ ἔφερε τὸ ὄνομα Ἁγιοσορίτισσα.

Ἡ παράδοση διασώζει ὅτι κατὰ τὴν περίοδο τῆς εἰκονομαχίας, γιὰ νὰ γλυτώσει τὴν καταστροφή, κάποιος ἀσκητὴς τὴν μετέφερε στὴν Κύπρο καὶ συγκεκριμένα σὲ μιὰ σπηλιὰ στὰ βουνὰ τοῦ Μαχαιρᾶ, ὅπου παρέμεινε καὶ ὁ ἴδιος μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Μετὰ τὸν θάνατό του ἔμεινε ἐκεῖ ξεχασμένη γιὰ πολλοὺς αἰῶνες.

Τὸν 12ο αἰῶνα, ὁπότε ξεκινᾶ καὶ ἡ ἱστορία τῆς Μονῆς, κάποιος ἀσκητὴς ὀνόματι Νεόφυτος ἦλθε στὴν Κύπρο ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη, ἐξ αἰτίας τῶν ἐπιδρομῶν τῶν σαρακηνῶν. Στὴν Κύπρο ἐγκαταστάθηκε, μαζὶ μὲ τὸν μαθητή του Ἰγνάτιο, στὴν Μονὴ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου στὸν Κουτσοβέντη, στὸν κατεχόμενο Πενταδάκτυλο. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔβλεπαν καθημερινὰ ἕνα φῶς ἀπέναντι στὰ βουνὰ τοῦ Μαχαιρᾶ καί, καταλαβαίνοντας ὅτι πρόκειται γιὰ θαῦμα, πῆγαν ἐκεῖ γιὰ νὰ ἐξακριβώσουν τί συμβαίνει. Τότε εἶδαν ὅτι τὸ φῶς ἔβγαινε ἀπὸ τὴν σπηλιὰ ὅπου βρισκόταν ἡ εἰκόνα, δὲν μποροῦσαν ὅμως νὰ μποῦν μέσα, λόγῳ τῶν βάτων ποὺ εἶχαν κλείσει τὴν εἴσοδο.

Τότε, κατὰ θείαν οἰκονομία βρῆκαν ἕνα μαχαίρι καὶ ταυτόχρονα ἄκουσαν, κατὰ τὴν παράδοση, τὴν φωνὴ τῆς Παναγίας ποὺ τοὺς καλοῦσε νὰ καθαρίσουν μὲ αὐτὸ τὴν εἴσοδο καὶ νὰ μποῦν μέσα. Ὄντως ἔτσι ἔπραξαν καὶ μπαίνοντας στὸ σπήλαιο, ἀνακάλυψαν τὴν σεβασμία εἰκόνα τῆς Θεοτόκου. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονὸς ἡ εἰκόνα μετονομάστηκε ἀπὸ Ἁγιοσορίτισσα σὲ Μαχαιριώτισσα, ἀλλὰ καὶ ἡ περιοχὴ πῆρε τὴν ὀνομασία Μαχαιρᾶς. Μάλιστα τὸ πρῶτο ὄνομα, Ἁγιοσορίτισσα, φαίνεται ἀκόμη πάνω στὴν εἰκόνα.

Οἱ δύο ἀσκητὲς παρέμειναν ἐκεῖ καὶ ἔκτισαν τὶς πρῶτες μοναχικὲς καλύβες. Ἀργότερα προστέθηκε στὴν συνοδεία καὶ ὁ γέροντας μοναχὸς Προκόπιος. Μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ Νεοφύτου οἱ Ἰγνάτιος καὶ Προκόπιος, βλέποντας τοὺς μοναχοὺς νὰ αὐξάνονται, θέλησαν νὰ ἀνεγείρουν μοναστήρι. Μὴ ἔχοντας ὅμως τὰ μέσα, κατέφυγαν στὴν Βασιλεύουσα, στὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ Κομνηνό. Αὐτός, συγκινημένος, ὄχι μόνο βοήθησε οἰκονομικά, ἀλλὰ καὶ ἔθεσε ὑπὸ τὴν προστασία του τὴν νέα Μονή, καθιστῶντας την Βασιλική. Αὐτὸ δείχνει πόσο μεγάλης τιμῆς ἔχαιρε ἡ εἰκόνα τῆς Ἁγιοσορίτισσας στὴν πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας. Ἀργότερα ἡ Μονὴ πῆρε ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Ταμασίας καὶ τὸ προνόμιο νὰ εἶναι Σταυροπηγιακή, δηλαδὴ αὐτοδιοίκητη.

Στὸ τέλος τοῦ 12ου μὲ ἀρχὲς τοῦ 13ου αἰῶνα, ὅταν ἡγούμενος ἐξελέγηκε ὁ ἅγιος Νεῖλος, ἡ Μονὴ πῆρε καινούργια ἀνάπτυξη, ὑλικὴ καὶ πνευματική. Ὁ ἅγιος Νεῖλος ὁ ὁποῖος, μαζὶ μὲ τοὺς ἁγίους Νεόφυτο, Ἰγνάτιο καὶ Προκόπιο θεωροῦνται οἱ τέσσερεις κτίτορές της (ἑορτάζουν στὶς 13 Δεκεμβρίου), μὲ τὴν βοήθεια τῶν αὐτοκρατόρων Ἰσαακίου καὶ Ἀλεξίου τῆς δυναστείας τῶν Ἀγγέλων, ὁλοκλήρωσε κτιριακὰ τὴν Μονή, συνέγραψε τὴν Τυπική της Διάταξη, δηλαδὴ τὸν κανονισμὸ

λειτουργίας της ὡς κοινοβιακῆς, ἐξασφάλισε οἰκονομικοὺς πόρους καὶ ἀκίνητη περιουσία, ἵδρυσε γυναικεῖο μοναστήρι στὴν Ταμασὸ κ.λπ. Ἔκτοτε ἡ Μονὴ Μαχαιρᾶ, γιὰ 800 καὶ πλέον χρόνια συνεχίζει ἀκατάπαυστα τὴν πορεία της, καὶ ἡ Θεία Λειτουργία δὲν ἔπαυσε οὔτε γιὰ μιὰ μέρα νὰ προσφέρεται στὸν Θεό.

Τὸ 1231 ἡ Μονὴ προσέφερε στὴν Ἐκκλησία δύο ὁσιομάρτυρες, τοὺς ἁγίους Γεράσιμο καὶ Γεννάδιο οἱ ὁποῖοι, μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἕνδεκα μοναχοὺς τῆς Παναγίας τῆς Καντάρας, θανατώθηκαν μὲ φρικτὸ θάνατο ἀπὸ τοὺς λατίνους κατακτητές, ὑπερασπιζόμενοι τὰ δόγματα τῆς ἁγίας μας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Συγκεκριμένα ὁ λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῆς παπικῆς ἐκκλησίας, μετὰ ἀπὸ σκληρὰ βασανιστήρια καὶ μακροχρόνιο ἐγκλεισμὸ στὴν φυλακή, τοὺς ἔσυραν δεμένους πίσω ἀπὸ ἄλογα στὴν κοίτη τοῦ Πεδιαίου ποταμοῦ καί, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερα τὸ προάστειο τῶν Ἁγίων Ὁμολογητῶν, τοὺς ἔκαψαν ζωντανούς. Ἡ μνήμη τους τιμᾶται στὶς 19 Μαΐου.

Ἀφοῦ στὰ χρόνια τῆς Λατινοκρατίας ἡ Μονὴ πέρασε δύσκολα χρόνια, ἀργότερα τὸν 17ο αἰῶνα, γνώρισε μέρες ἀκμῆς, κυρίως ἐπὶ ἡγουμένου Παρθενίου. Ὁ Παρθένιος ἔκτισε καινούργια κτίρια, πλούτησε τὴν Μονὴ μὲ μετόχια καὶ πολλὰ κτήματα, φρόντισε γιὰ τὴν πνευματική της ζωή, ἐξέδωσε τὴν Τυπικὴ Διάταξη καὶ ἀνανέωσε τὰ προνόμιά της.

Ἡ μεγάλη της προσφορὰ πρὸς τὸ ἔθνος συνεχίστηκε καὶ στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, ἀφοῦ στὴν Μονὴ Μαχαιρᾶ καλλιεργήθηκαν τὰ γράμματα, οἱ τέχνες, ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ κ.ἄ. Κυρίως ὅμως ἡ Μονὴ συνέβαλε στὴν ἀνάπτυξη τῆς παιδείας μὲ τὴν παραχώρηση τοῦ χώρου γιὰ τὴν ἵδρυση τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου μὲ πρωτοβουλία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν μοναχὸς τῆς Μονῆς καὶ στὶς 9 Ἰουλίου τοῦ 1821, θυσιάστηκε γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος μὲ μαρτυρικὸ θάνατο.

Ἀλλὰ καὶ στὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Ἄγγλων κατακτητῶν ἡ Μονὴ Μαχαιρᾶ δὲν ὑστέρησε σὲ προσφορά, ἀφοῦ μὲ κάθε τρόπο βοήθησε τὸν ἀγῶνα τῆς ΕΟΚΑ καὶ ἔδωσε καταφύγιο στὸν ὑπαρχηγό της Γρηγόρη Αὐξεντίου, ὁ ὁποῖος ὡς γνωστὸν κάηκε ἀπὸ τοὺς ἄγγλους στὸ κρησφύγετό του στὰ βουνὰ τοῦ Μαχαιρᾶ.

Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι ἡ Μονὴ καταστράφηκε δύο φορὲς ὁλοσχερῶς ἀπὸ πυρκαϊά, τὸ 1530 καὶ τὸ 1892. Ὁ σημερινὸς ναὸς κτίστηκε στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα καὶ ἐγκαινιάστηκε τὸ 1905.

Τὸ 1993 τὸ μοναστήρι μετατράπηκε ξανὰ σὲ κοινόβιο ὑπὸ τὸν ἡγούμενο Ἀθανάσιο, ἐνῶ ἀνακαινίστηκε ἐξ ὁλοκλήρου καὶ κτιριακά, ἀλλὰ κυρίως πνευματικά, ἀφοῦ πολλοὶ νέοι μοναχοί, κατὰ τὸ πλεῖστον μορφωμένοι καὶ νέοι σὲ ἡλικία

ἐγκαταβίωσαν σ᾽ αὐτό, ἀνεγέρθηκαν καινούργιοι ναοὶ καὶ παρεκκλήσια, δημιουργήθηκαν νέοι χῶροι διακονημάτων, χῶροι φιλοξενίας ἐπισκεπτῶν κ.λπ. Κυρίως ὅμως, ὅπως καὶ σὲ ὅλους τοὺς ὀκτὼ αἰῶνες ζωῆς τῆς Μονῆς, προσφέρεται ἀκατάπαυστα ἡ προσευχὴ καὶ θεία λειτουργία, ποὺ εἶναι ἡ ἀληθινὴ λατρεία πρὸς τὸν Κύριο, ἀπὸ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι, ἀφήνοντας κάθε ἄλλη ὑλικὴ ἀπασχόληση, ἀφιέρωσαν ὁλόκληρη τὴν ζωή τους σ᾽ αὐτόν.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ π. Ἀθανασίου σὲ Μητροπολίτη Λεμεσοῦ τὸ 1999, τὸν διαδέχθηκε ὡς ἡγούμενος ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀρσένιος, ὁ ὁποῖος συνέχισε τὸ ἔργο τοῦ προκατόχου του. Βρῆκε ὅμως ἀπρόσμενο θάνατο μαζὶ μὲ τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Πέτρο, ἐπίσης πνευματικὸ τέκνο τῆς Μονῆς, ὅταν τὸ ἑλικόπτερο στὸ ὁποῖο ἐπέβαιναν συντρίβηκε στὴν θάλασσα στὶς 11 Σεπτεμβρίου 2004. Σήμερα ἡ ἀδελφότητα ἀριθμεῖ πέραν τῶν 20 μοναχῶν μὲ ἡγούμενο τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Λήδρας Ἐπιφάνιο.

Παρὰ τὶς κατὰ καιροὺς δοκιμασίες, ἡ Ἱερὰ Βασιλικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιρᾶ συνεχίζει τὴν οὐρανόδρομη πορεία της μέσα στοὺς αἰῶνες. Μὲ τὴν χάρη, τὴν πρόνοια καὶ τὴν προστασία τῆς Κυρίας Θεοτόκου συμπληρώνει ὀκτὼ αἰῶνες ζωῆς καὶ προσφορᾶς στὸ μαρτυρικὸ νησὶ τῆς Κύπρου. Σκοπὸς τῆς Μονῆς, ὅπως καὶ κάθε ὀρθόδοξης Μονῆς, εἶναι ἡ ἀνάδειξη ἁγίων διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ὅμως δὲν ἔπαυσε καὶ δὲν παύει νὰ διακονεῖ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ μὲ τὶς πενιχρές της δυνάμεις σ’ ὅλες τὶς ἱστορικές του περιπέτειες καὶ ποικίλες του ἀνάγκες.

Ἡ Μονὴ πανηγυρίζει στὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου (21ην Νοεμβρίου).